

benneteket kimondhatlan bú, 's azért siettek el olly gyorsan, imádságra olvadva lelke-
tekben.

Kazinczy Gábor.

Furkács Tamás' levelezésének folytatása.

II.

Tekintetes szerkesztőség! — Azon kéréssel, hogy méltóztassék azt lapjaiba felvenni, küldöm itt édes atyám' levelét, mellyet ő egy szemtelen embernek a' Rajzolatokban öregebb Furkács Tamás' neve alatt megjelent és hozzám intézett levelére írt; én részemről ezen ocsmány koholmányra épen nem akartam felelni; először, mert az csak a' Rajzolatokban jelent meg, 's másodsor, mivel azon levél' szerzője maga is azt javasolja nekem „*hadd a' gazi gaznak*“; én tehát a' jó tanácsot még ilyen helyről is elfogadva, a' *gazi gaznak hagyom*, 's a' levélkoholó felől többé nem szólok, maradván a' tekintetes szerkesztőségnek őszinte tisztelője ifj. Furkács Tamás m. k.

Öregebb Furkács Tamás' levele fiához Pestre.

Édes fiám! — Klég rút dolgokról értesítettél mult-kori leveledben, ohajtottam volna, hogy első tapasztalásaid kedvesebbek legyenek, hogy soha a' magyar literatura' évkönyveinek lapjait olly dísztelenségek ne mocskolnák, 's mindenek felett, hogy olly néppel, millyek az általad leírt Don Quixote és cimborát, még álmokban se jöttél volna érintésbe. Igaz ugyan, hogy korodban természetes a' harag és boszorkodás mindenre, a' mi igaztalanság' bélyegét viseli; korodban gyűlölni kell a' tehetetlenséget, melly az irigységgel szövetségben mindenre képes, a' mi alacson; igaz, hogy a' melly dolgokat 's kifejezéseket közlötél, azok csak kicsikások *) 's részeg kanászok' szájaiba illenek, hanem mire használta a' ravaszság méltó haragodnak ezen kitörését, arra, hogy jó becsületes atyád' nevét egy semmirekellő a' Rajzolatokban bitorolni merte, hogy nevem alatt téged feddeni 's rút nevekkal a' világ előtt illetni nem pirul, 's ügyet és embereket vádol, kiket én tisztetek, 's ismét ügyet 's embereket véd, kiktől iszonyodom. 'S végre téged még alakossággal vádol, 's állítja, hogy magad sem mertél saját neved alatt fellépni. De im itt fejtetőre bukkant 's agyon csapta magát. Mert kérdelem: Ha ő igazán az öregebbik Furkács Tamás 's atyád (mitől a' jó ég örizzen meg!), ki olly nem atyai, sőt nem is emberi hangon szól hozzád, vehet-e világos esztelenség nélkül álnévűséget szemedre, midőn te Furkács név alatt írsz? Vagy a' fiu nem örökli-e nevét az apától? Lám! mi könnyű utól érni az álnokot! 's a' Rajzolatok' szerkesztője minő szépen megválogatja lapjaiban a' czikkelyeket, mellyekben a' rossz akaraton kívül még csak annyi ész szin, hogy azt eltakarja. Az apa Furkács álnévűséggel vádolja ön fiát midőn ez magát Furkácsnak nevezi! Ez már együgyű tyúktól is sok volna, ehhez már igazán humoros fej kell. De legyen bár ki ezen levél' koholója (a' ki, hogy eléggé hitvány nem lehet, már ezen árkájából is kitetszik), megmondhatod a' Rajzolatok' szerkesztőjének, hogy másszor minden hiába-való embertől levelet ne vegyen lapjaiba, mellyeknek

*) Én a' kicsikást a' Rajzolatokban olvasom először (I. Rajz. 1836. II. 64. szám.), hol ezen művészság azép epigramma kösöltetik a' tőnkre állásított X el nemz.-től:

Gyújtogató, kicsikás, utonálló, tolvaj, harisnyás,
Kéjgő, hős, pogány, gyilkos, harangja, zsvány!

Ifj. Furkács T. jegye.

különben is a' szép német kellene gyönyörködteitőlök 's ő a' helyett helmi dildábságot, Tündér Honáka! szed össze szükségből, minden becsületes emberre agyarkodik, 's ha valaki már a' keresztvíz alatt meghalt Honáját bántja, felkiált és jajveszékél, mintha a' világ pusztulása következne.

De miért is haragusznak a' Rajzolatokban hoz-zám írt leveledre 's reám? Megmondom, 's bizvást megsúghatod nekik, mert azt találád mondani, hogy a' két jó barát' egyike (Cs.) nem olly felette rég kupavágással 's ehhez illő nevezettel tisztelé mostani annyira ápolt és szereteit pajtását (M—yt). 'S itt a' bi-be! De az állefél bölesen hallgat e' felől, mert erre azt lehet mondani Csatóval: „Ime uraim egy factum, kérlek igen szépen, tagadjátok!”

Aztán kérdezd meg Munkácsy urat, miért hagy-ta minden ok nélkül előhurezoltatni a' „Jelenkört“, mellyről leveledben szó sines; ez alkalmasint csupa irigységből történt a' 30,000 forint miatt, mellytől Munkácsy olly messze van mint Calcutta Pesttől. — Igaz, ad vocem Calcuttá! mondd meg neki: ha én is úgy hajóknál fogva akarnék tárgyhoz nem tartozó dolgokat előhurezolni, igen sokat beszélhetnék; például, nem rég a' Rajzolatokban ez állt*): „A' legtar-kább városok' egyike Európában Calcutta nyugoti Indiában“. Ez nyolcz szó és 6, mondd ha t fertel-mes hiba van benne, millyet még grammatista sem követne el. 1-ször állítja, hogy Calcutta Európában van, 2-or, hogy Calcutta Nyugatindianában 's így te-hát 3-or hogy Nyugatindia is Európában van. 4-er nem tudja hogy Calcutta Keletindianában fekszik, 5-ör, hogy Keletindia nincs Európában, 6-or, hogy Kelet-india Ásiában van, és 6-or, hogy Nyugatindia Ameri-kához tartozik. 'S ezen 800,000 emberes városnak bámulandó pontossággal 229,714 lakót tulajdonít. 'S ilyen ember akar redactor lenni; hancsine audaciam!

Add e' felett tudtára Munkácsy urnak, milly bo-torság volt tőle megengedni, hogy át Parkácsa ki-veljen azon vers ellen: „Az ész isten“. Itt ő nagyon elárulta gyengeségét, igaz, neki borzadni kell ezen állítástól, mert ha az ész az isten, úgy ő atheista, ne-ki nincs istene, üres a' mennyország. — 'S még azt is merte mondani az athenaeistákról, „hogy most saját istenök (az ész), korbácsolja őket Csató Pál' képében“. — Az ész Csató Pál' képében! Talán az észnek va-lami megszökött inasa, ki ura' kabátjában egy két pi-maszt el tud ámitani 's ki inkább korbácsoltatik, mint korbácsol, 's korbácsolja legfőlebb is magát. talán bűnbánásból, talán, hogy inkább neki tüzesedjék.

Hanem édes fiam! még egy nagyokból haragszik Munkácsy reád, t. i. hogy humorizálni mertél. Ez már kenyéririgység; fél ő, hogy lerázzák a' magyar humor' Heliconáról, vagy hogy az ő saját modrában szólnak, fél hogy leczigánykerekeztetik 's bele buk-fenczeztetik egy levesebb humorba, vulgo pocsolyába. Erre én azt tanácslanám Munkácsy úrnak, mivel az ő magyar humori királysága ismét csak usurpált ha-talom, 's ő minden törvény nélkül maga installálta magát a' magyar humor-országba egyedurnak, 's azért kár neki kiabálni, ha némellyek törvénytelen hatal-mát el nem ismerik. Legjobb lesz, vegyen ő magá-nak kizáró privilegiumot a' magyar humorra, mint saját találmányára, 's akaszszon ki lakjánál az útczá-ra egy táblát, ezen felirással: „Rajzolatok' hivatala, kizárólag szabadalmazott humor-gyár“. Ekkor én ne-

*) Lásd Rajz. 1836. II. 19. sz.

ked is, édes flam, azt mondanám: Ezután a' világért se merj humorizálni, mivel ehhez hazánkban csak Munkácsynak van joga, mindaddig, míg az újságokban ezen hirdetést nem olvassod: „Munkácsy János úr, hites ügyvéd, a' Rajzolatok' szerkesztője 's a' magyar tudós társaság' semmiféle tagjának szabadalma a' magyar humor' egyedüli készítésére, a' taksák' le nem fizetése miatt megszűnt“.

'S miután a' Rajzolatok mind ezeket tudják, csak némi apróságokat akarok velek hallatni. Azt is állítja a' levél, hogy másik flam itthon csárdáskodik, de itt áruhá el a' koholó, mily kevéssé ismeri családomat, azt sem tudván, hogy te egyetlen gyermekem vagy; de ha volna is több flam, bizony nem hagynám csárdáskodni; mert ez csaknem annyi volna, mint a' Rajzolatokat és Tündér Ilonát olvasni. 'S még azt is ki engedé nyomatni Munkácsy, hogy „az ökröt ha Bécsbe hajtják is ökör marad“. — Ezt a' levélkoholó saját tapasztalásából tudja. Továbbá azzal vádolnak téged, hogy derék embereket hecsmérelsz; hogyan? hiszen te csak Orosz József, Csató Pál és Munkácsy János ellen írsz! 'S azon lármájára, hogy te csak pletykákat, hazugságokat 's ki tudja mit koholsz, röviden megjegyzem: ez akkor érne valamit, ha levélkoholó uram bebizonyítaná, de egész levele, melly nem egyéb mint velőtlen és feneketlen kufarkodás, egy szót sem bizonyít, 's állításaidnak csak egyikét sem czáfolja meg, 's így már oktalan fellobbanásánál fogva is hinne kell, hogy te tiszta valóságot írtál; azért, hogy igazolva légy a' világ előtt, felhatalmazlak ezen levelém' kiadására, maradván szerető atyád, Monosbélben, october 8-kán 1838.

Ör. *Furkács Tamás.* m.k.

Magyar játékszíni krónika.

Oct. 5. Montecchi és Capuletti. Az előadás igen nagy tetszést nyert. Romeo Schodelnének egyik legsikerültebb szerepei közé tartozik. Az a' fiatal férfui delezegség állásban, mozgásban 's egész alakján, olly szerencsésen van felfogva és visszaadva, hogy ha a' hang nem árulná el a' nőt, könnyen elámíttathatnánk, hogy ez a' Romeo valósággal egy 20—22 éves férfi. Zettelmann színházunkra nézve valódi nyereségnek lehetne tekinteni; neki tiszta, szép tenor hangja van és érzéssel énekel 's ajánlja az is, hogy tökéletesen érteni, mit énekel; mi énekeseknél ritkaság. Udvarhelyi és Éder Luiz, valamint derék kardalnokaink is igen jelesen munkáltak. Kifogásunk csak az egy Frikk ellen van, ki a' közönséggel teljességgel nem tudja magát megszerettetni, részint, mert hangja minden hajlékonyság nélküli, durva, mintha felfútt pofákból jöne, részint mert kezeivel épen nem tud boldogulni. Egy éve alkalmasint van, hogy színpadunkat tapodja, 's kezei két mozdulatnál többet nem bírtak megtanulni. Ez egy egész évre meglehetősen kevés! — A' mai czédulán Schodelné nincs többé vendégnek nevezve. Ideje is volt már, hogy ezen hosszú vendégségnek egyszer vége legyen. Én több ízben akarám ezen furcsa vendégeskedés iránt elmondani gondolatimat, de az Athenaeum' szerkesztőinek kívánságára mindig elhagytam. Most, miután a' dolog magától illy józanul kifejezett, nem szólok többé, hanem csak azt mondom, hogy Schodelné ezen igen okos feltével tisztelőinek számát bizonyosan nevelni fogja.